

Daaruit volgt dat het recht op toegang tot een rechter met volle rechtsmacht moet zijn gewaarborgd.

De RSZ en de curator hebben een appreciatiebevoegdheid om de verschuldigde bijdragen en supplementen geheel of gedeeltelijk terug te vorderen. Ten aanzien van de omvang van de verschuldigde bijdragen en supplementen, heeft de bevoegde rechtbank eenzelfde beoordelingsbevoegdheid als de RSZ en de curator. In die interpretatie is aan de betrokken bestuurders en gewezen bestuurders de toegang tot een rechter met volle rechtsmacht gewaarborgd.

Uit de totstandkoming van de in het geding zijnde bepalingen blijkt dat de wetgever vooral de malafide bestuurders en gewezen bestuurders aansprakelijk heeft willen stellen die zich schuldig maken aan sociale fraude doordat ze een onderneming oprichten en vervolgens een faillissement uitlokken zonder dat ze hun socialezekerheidsschulden hebben betaald en die deze werkwijze meermaals herhalen. De rechter, die dient te oordelen of de wettelijke voorwaarden voor de persoonlijke en hoofdelijke aansprakelijkheid zijn vervuld, kan nagaan of er, in geval van de herhaalde betrokkenheid bij faillissementen met socialezekerheidsschulden, sprake is van een dergelijk procedé van frauduleuze herhaling en kan bij het bepalen van de omvang van de bedragen waartoe de bestuurder en de gewezen bestuurder gehouden zijn, derhalve rekening houden met het gegeven of zij al dan niet te goeder trouw waren.

De bijzondere aansprakelijkheidsregeling geldt niet voor zaakvoerders, bestuurders of iedere andere persoon die ten aanzien van de zaken van een burgerlijke vennootschap met handelsvorm een stichting of een VZW, werkelijke bestuursbevoegdheid heeft gehad, in zoverre die rechtspersonen geen koopman zijn en daarmee samenhangend dus nooit failliet kunnen worden verklaard.

Het verschil in behandeling tussen de personen naargelang zij, enerzijds, een handelsvennootschap of, anderzijds, een burgerlijke vennootschap met handelsvorm, een stichting of een VZW besturen of leiden, berust op een objectief criterium, namelijk de burgerlijke of handelsaard van de rechtspersoon.

Het gegeven dat de personen die burgerlijke vennootschappen, VZW's of stichtingen besturen of leiden, eventueel fraude zouden hebben gepleegd, is niet van dien aard dat het op zich de in het geding zijnde bepalingen onverantwoord maakt.

Grondwettelijk Hof 25 september 2014

Zaak: 140/2014

INSOLVENTIE

Faillissement – Gevolgen – Verbintenissen – Bevrijding – Bevrijding kosteloze persoonlijke zekerheid

INSOLVABILITÉ

Faillite – Effets – Obligations – Libération – Libération de la caution personnelle à titre gratuit

Overeenkomstig artikel 80, derde lid Faill.W. bevrijdt de rechtbank, geheel of gedeeltelijk, elke natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk zeker stelde voor de gefailleerde, wanneer zij vaststelt dat diens verbintenis niet in verhouding met zijn inkomsten en met zijn patrimonium is, tenzij hij zijn onvermogen frauduleus organiseerde.

Overeenkomstig artikel 82, tweede lid Faill.W. wordt de echtgenoot van de gefailleerde die persoonlijk aansprakelijk is voor de schuld van zijn echtgenoot, of de voormalige echtgenoot die persoonlijk aansprakelijk is voor de schuld die zijn voormalige echtgenoot tijdens de duur van het huwelijk was aangegaan, ingevolge de verschoonbaarheid (van de gefailleerde) van die verplichting bevrijd.

In casu had een dame zich hoofdelijk en ondeelbaar borg gesteld voor de verbintenissen van haar partner, in het kader van de uitbating van een snackbar. De prejudiciële vraag heeft zowel betrekking op de uitsluiting van de gevolgen van de verschoonbaarheid, als op de afwezigheid van kosteloosheid van de persoonlijke zekerstelling. Het Grondwettelijk Hof sluit de deur voor wat de gevolgen van de verschoonbaarheid betreft, doch zet deze op een kier voor wat de bevrijding van de kosteloze persoonlijke zekerheidsteller betreft.

Het voordeel van de verschoonbaarheid (van de gefailleerde) werd in arrest 129/2010 van 18 november 2010 uitgebreid tot de wettelijk samenwonende die persoonlijk aansprakelijk is voor de schuld van zijn verschoonbaar verklaarde gefailleerde wettelijk samenwonende. Wettelijk samenwonenden die persoonlijk aansprakelijk zijn voor de schuld van hun gefailleerde samenwonende genieten (voortaan) de regel van de verschoonbaarheid.

De (uitbreiding van de gevolgen van de) verschoonbaarheid maakt deel uit van de faillissementswetgeving die in essentie ertoe strekt een billijk evenwicht tot stand te brengen tussen de belangen van de schuldenaar en de belangen van de schuldeisers.

Houdt dit (nog steeds) een discriminatie in ten aanzien van de feitelijk samenwonende van de verschoonbaar verklaarde gefailleerde die persoonlijk aansprakelijk is voor de schuld van die gefailleerde?

Het verschil in behandeling steunt op een objectief element, namelijk dat de juridische toestand van de partners verschilt naargelang de enen gehuwd zijn of wettelijk samenwonenden zijn, en de anderen feitelijk samenwonenden zijn. Hun juridische toestand verschilt zowel wat hun persoonlijke verplichtingen jegens elkaar als wat hun vermogensrechtelijke toestand betreft.

Door de regel van de verschoonbaarheid niet uit te breiden tot de feitelijk samenwonenden die zich persoonlijk aansprakelijk hebben gesteld voor de schuld van hun gefailleerde samenwonende, heeft de wetgever een verschil in behandeling ingevoerd dat, ten aanzien van het doel van de regeling, niet zonder redelijke verantwoording is, aangezien de door feitelijk samenwonenden gevormde gemeenschap niet met dezelfde zekerheid wordt aangetoond als die welke ontstaat uit het huwelijk of uit de wettelijke samenwoning en aangezien daaruit niet dezelfde rechten en plichten voortvloeien. De feitelijk samenwonenden hebben overigens, alvorens die zekerheid te verlenen, over een beoordelingsvrijheid kunnen beschikken waarover de echtgenoot of wettelijk samenwonende wiens verbintenis een voorwaarde is voor de toekenning van een door zijn partner aangevraagde lening, niet in dezelfde mate beschikt.

De mogelijkheid tot bevrijding van de kosteloze persoonlijke zekerheidsteller past in het kader van de bekommernis van de wetgever om de meest onbaatzuchtige en meest kwetsbare categorie van borggen in bescherming te nemen. De kosteloze aard van de borg houdt in dat de personen die zich hebben verbonden, met hun borgstelling geen enkel rechtstreeks of onrechtstreeks economisch voordeel nastreven. De rechter kan derhalve *in concreto* het kosteloze karakter van de verbintenis van de borg beoordelen.

Artikel 80, derde lid Faill.W. kan niet in die zin worden geïnterpreteerd dat het de persoon die feitelijk samenwoont met de verschoonbaar verklaarde gefailleerde, uitsluit van de voorwaarde met betrekking tot de kosteloosheid van de verbintenis van de borg, enkel om reden dat hij met die laatste samenwoont. De feitelijke samenwoning doet juridisch gezien immers geen enkele vorm van vermogensrechtelijke solidariteit van de partners ontstaan, zodat niet kan worden aangenomen dat die feitelijke situatie als dusdanig een rechtstreeks of onrechtstreeks economisch belang van de feitelijk samenwonende die zich borg zou hebben gesteld, met zich meebrengt.

Hoewel het redelijk verantwoord is dat de wetgever de gevolgen van de verschoonbaarheid niet automatisch heeft uitgebreid tot de feitelijk samenwonende, is het daarentegen niet redelijk verantwoord dat de feitelijke samenwoning elke bevrijding van de kosteloze borg van de feitelijk samenwonende verhindert wanneer die zijn onvermogen niet frauduleus heeft georganiseerd en zijn verbintenis niet in verhouding is met zijn inkomsten en zijn vermogen. Voor het overige komt de beoordeling van de feitelijke situatie van de feitelijk samenwonenden toe aan de verwijzende rechter.

7. VERZEKERINGEN/ASSURANCES

*Béatrice Toussaint*⁵

Rechtspraak/Jurisprudence

Cour de cassation 13 juin 2014

Affaire: C.13.0184.F

ASSURANCES

Assurances terrestres – Assurance automobile obligatoire – Usager faible – Article 29bis

VERZEKERINGEN

Landverzekeringen – Verzekering motorvoertuigen – Zwakke weggebruiker – Artikel 29bis

Les chambres réunies de la Cour de cassation statuent sur un pourvoi contre une décision rendue sur renvoi après cassation. A nouveau, la Cour de cassation est amenée à se prononcer sur la question de savoir quand un véhicule est « impliqué » dans un accident au sens de l'article 29bis, § 1er, de la loi du 21 novembre 1989 relative à l'assurance obligatoire de la responsabilité en matière de véhicules automoteurs.

La victime, monsieur D., a été percutée par le véhicule conduit par monsieur B. et projetée contre le pare-brise du véhicule de madame C., stationné régulièrement sur l'accotement de plain-pied situé le long de la voie publique.

Le débat portait sur le rôle du véhicule de madame C. dans l'accident.

Le jugement attaqué du 24 octobre 2012 considère que:

– « le caractère particulièrement extensif donné par l'arrêt (de la Cour) du 28 avril 2011 à la notion d'implication, apparaît contraire au sens commun du terme, qui suppose une participation dans le processus accidentel »;

– « il ne suffit pas qu'il y ait eu un contact entre la victime et un véhicule pour que ce dernier soit *ipso facto* impliqué, mais il faut que ce véhicule soit intervenu d'une manière ou d'une autre dans la réalisation de ce contact, c'est-à-dire qu'il soit susceptible d'en expliquer la survenance, sans en être nécessairement la cause »;

– « lorsqu'une victime est heurtée par un premier véhicule pour aboutir ensuite sur un autre (...), le tribunal ne peut (...) concevoir que (cet autre) véhicule (...) puisse être considéré comme ayant eu une incidence dans la réalisation de l'accident, alors qu'il se trouvait (...) régulièrement stationné dans une aire prévue à cet effet »;

– « ce véhicule n'a joué aucun rôle dans la réalisation de l'accident, compris dans son ensemble »;

⁵ Avocat à Bruxelles.